

Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer

Tillegg til rapport nr. 17/2019

16.09.2019

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

Rapport: Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer

Avdeling: Avdeling handel og industri

Dato: 16.09.2019

Ansvarlig: Seksjon statistikk og analyse

Bidragstere: Seksjon statistikk og analyse

Rapport-nr.: Tillegg til rapport 17/2019

Forsidebilde: www.pixabay.com

Forord

Dette dokumentet er et tillegg til rapporten Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer for 2018, som Landbruksdirektoratet publiserte 15. mars i år. I dette tillegget presenterer vi de siste tilgjengelige tallene på omsetning av økologiske varer gjennom dagligvarehandelen. Dette er tallene for første halvår 2019. I tillegg beskriver vi utviklingen gjennom avtaleåret og avlingssesongen 2018–2019 for økologisk korn og kraftfôr og for økologisk potet, grønnsaker og frukt, ettersom helårsrapporten ble publisert på et tidspunkt hvor vi ikke hadde hele bildet for produksjon og omsetning av korn og potet, grønnsaker og frukt for 2018–2019.

Økologiske produkter defineres som produkter som har blitt produsert etter økologisk godkjent produksjon, og som har godkjent økologisk merking. I rapportene viser begrepet avtaleår til perioden 1. juli til 30. juni, som er det jordbruksavtalen gjelder for. Avlingssesongen for poteter, grønnsaker og frukt går på sin side fra de første produktene kommer på markedet om våren, til lageret er tømt året etter. Både hovedrapporten og dette tillegget er et oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD).

Vi viser for øvrig til vår nettside www.landbruksdirektoratet.no for tidligere utgitte rapporter og annen informasjon om økologisk landbruk.

Oslo, 15. september 2019

Jørn Rolfsen

Administrerende direktør

Innhold

Forord	3
Innhold	1
Sammendrag	1
1 Omsetning av økologiske landbruksprodukter	3
1.1 Om statistikkgrunnlaget	3
1.2 Omsetningsøkningen av økologiske varer har flatet ut	3
1.3 Lavere andel økologisk for de fleste kornproduktene	5
1.4 Større andel økologiske urter	7
1.5 Rekordhøyt salg av bær	8
1.6 Forbrukerne kjøper stadig flere økologiske egg	9
1.7 Nedgang i omsetningen av meieriprodukter	9
1.8 Større salg av bearbejdede kjøttprodukter	11
2 Korn og kraftfôr	12
2.1 Tørr sommer ga liten kornproduksjon	12
2.2 Større prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonelt korn	15
2.3 Tørken bidro til økt salg av økologisk drøvtyggerfôr	15
2.4 Svak prisvekst på økologisk kraftfôr	16
2.5 Prisdifferansen mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr økte	17
3 Poteter, grønnsaker og frukt	19
3.1 Andelen økologisk synker	19
3.2 Økologiske gulrøtter er fremdeles den største kulturen	20
3.3 Omsetning av økologiske urter øker	21
3.4 Økologiske plommer har redusert omsetning	22
3.5 Økte priser for økologiske frukt, bær og grønnsaker	22

Sammendrag

Økningen i omsetningen av økologiske varer var den laveste på 8 år. Tørken ga stor nedgang i kornproduksjonen og en utfordrende start for frukt- og grønnsaksproduksjonen.

I 1. halvår 2019 ble det omsatt økologiske matvarer for 1,45 mrd. kroner. Det var 27 mill. kroner mer enn i 1. halvår 2018. Økningen tilsvarer 1,9 prosent. Økningen i omsetningen av økologiske varer gjennom dagligvarebutikker har flatet ut og var den laveste på 8 år. Andelen økologisk i totalomsetningen av matvarer forble omtrent uendret, på 2 prosent.

Mer omsetning av frukt og grønnsaker

Omsetningen av økologiske grønnsaker gikk opp med 16,5 mill. kroner og står for en fjerdedel av den totale omsetningsøkningen av økologiske matvarer gjennom dagligvarebutikker i 1. halvår 2019. Meierivarer, som er varegruppen det omsettes nest mest av, gikk ned med 2,5 prosent på grunn av mindre salg av syrnet melk, ost og rømme.

Økologiske produkter med økt omsetning var søtmeik, kornprodukter og bakervarer, egg, fjørfekjøtt og bearbejdede kjøttprodukter, friske urter.

Det var mindre salg av *barnemat, kaffe og te, matfett og oljer, og middager*. Omsetningen av *snacks, godteri og desserter* gikk mest ned i perioden, med 14,9 mill. kroner fra 1. halvår 2019.

Stor nedgang i kornproduksjonen

Produksjonen av økologisk korn var under halvparten så stor i 2018–2019 som året før. Nedgangen skyldtes ekstremtørke sommeren 2018, som både ga lavere avlinger per dekar, men også gjorde at flere bønder valgte å slå kornet til fôr, for å få nok fôr til dyrene sine.

Økt salg av økologisk drøvtyggerfôr

Salget av økologisk kraftfôr til drøvtyggere økte i 2018–2019, da tørken ga mindre tilgang på grovfôr. Salget av kraftfôr til svin gikk ned i 2018–2019, mens salget av kraftfôr til fjørfe var tilnærmet uendret.

Større prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr

Både økologisk og konvensjonelt kraftfôr hadde lav prisvekst i 2018–2019, men prisdifferansen økte litt for de fleste fôrtyper, unntatt fjørfefôr. Prisdifferansen mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr økte mest for drøvtyggerfôr med moderat energiinnhold. Prisen på kraftfôr til fjørfe gikk ned på grunn av endret råvaresammensetning i fôret.

Tørken ga frukt- og grønnsaksprodusentene en utfordrende start

Tørken fra 2018 ga sesongen 2018-2019 en utfordrende start, og førte til store svingninger i produksjonen mellom de ulike kulturene. Noen av kulturene klarte seg godt grunnet vanning, mens andre fikk store utfordringer.

Omsetningen på engrosnivå av norsk økologisk frukt, grønnsaker og poteter er redusert med 10 prosent sammenlignet med sesongen 2017–2018. Noe av årsaken kan være tørken på forsommeren og sommeren 2018 som førte til utfordrende vekstforhold, og deretter det våte og kalde været på høstetidspunktet.

1 Omsetning av økologiske landbruksprodukter

Det ble omsatt økologiske varer for 1,45 mrd. kroner i 1. halvår 2019. Dette var 27 mill. kroner mer, tilsvarende 1,9 prosent mer enn i samme periode i 2018. Det var lavere vekst i omsetningen av økologiske varer i 1. halvår 2019 enn tidligere år. Andelen økologisk i totalomsetningen av matvarer forble omtrent uendret, på 2 prosent.

Omsetningen av økologiske grønnsaker gikk opp med 16,5 mill. kroner og står for en fjerdedel av den totale omsetningsøkningen av økologiske matvarer gjennom dagligvarebutikker i 1. halvår 2019. Det var nedgang i omsetningen av alle økologiske meieriprodukter med unntak av søtmeik, som gikk opp.

Andre økologiske produkter med økt omsetning var kornprodukter og bakervarer, egg, fjørfekjøtt og bearbeidede kjøttprodukter, friske urter.

Det var nedgang i salg av barnemat som gikk ned med 6,8 mill. kroner, tilsvarende 4,3 prosent. Omsetningen av snacks, godteri og desserter gikk mest ned i perioden, med 14,9 mill. kroner fra 1. halvår 2018.

1.1 Om statistikkgrunnlaget

Dette kapitlet presenterer utviklingen i omsetningen av økologiske produkter i dagligvarehandelen i første halvår 2019, sammenlignet med tidligere år. Statistikkgrunnlaget, og alle tabeller og figurer er basert på tall fra analysebyrået Nielsen, med mindre annet er presisert. Dette er basert på faktiske registrerte kjøp gjennom dagligvarebutikker.

Salgsstatistikken fra Nielsen omfatter alle varer som er eksplisitt registrert som økologisk i dagligvarehandelens systemer for koding av produkter. Det vil kunne forekomme at mindre leverandører selger sine produkter i dagligvarehandelen uten at produktene er markert fullstendig i disse databasene. Grunnet revideringer i tallene fra Nielsen kan det forekomme avvik mellom tallene som legges fram i denne rapporten og tidligere publikasjoner. Dersom det er avvik i tall i ulike rapporter er det siste publikasjon som til enhver tid regnes som den riktige.

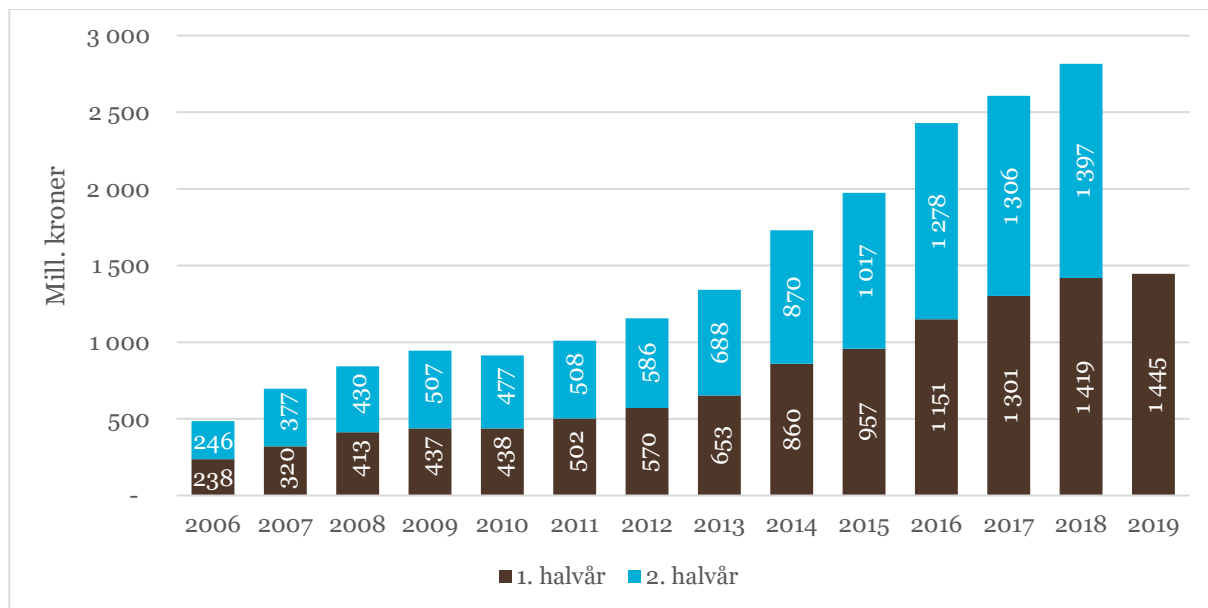
Statistikken skiller videre ikke mellom norske og importerte varer, men viser det samlede salget. Dette skyldes svakheter i strekkodesystemet som gjør at sortering mellom importerte og norske varer i mange tilfeller ikke blir korrekte.

1.2 Omsetningsøkningen av økologiske varer har flatet ut

Omsetningen av økologiske matvarer har økt jevnt de siste ti årene, og veksten fortsatte i 2019. I første halvår 2019 ble det omsatt økologiske matvarer gjennom dagligvarehandelen for 1,45 mrd. kroner. Dette var en økning fra samme periode året før på 26,7 mill. kroner, tilsvarende 1,9 prosent. Det var den laveste økningen de siste 8 årene. Til sammenligning var økningen i 1. halvår 2018 og 2017 på hhv. 117,5 mill. kroner og 150,7 mill. kroner. Forbruket er som regel høyere 2. halvår enn i 1. halvår.

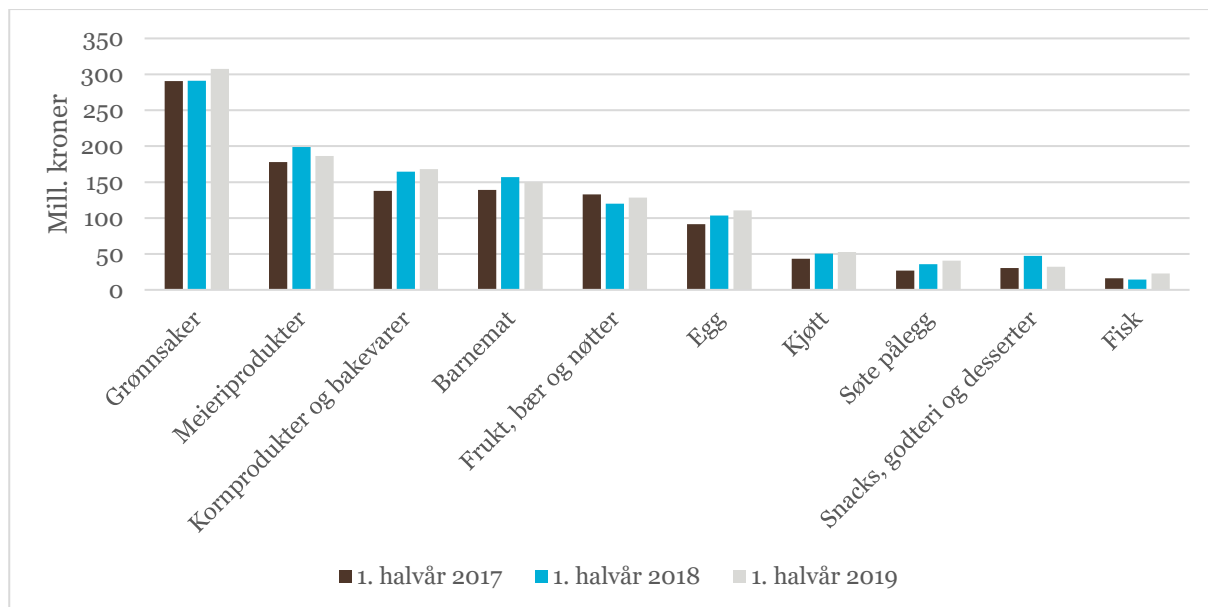
Av alle matvarene som ble omsatt gjennom dagligvarebutikker i 1. halvår 2019 var 2 prosent av disse økologiske. Andelen økologisk var omtrent uendret.

Figur 1 viser utviklingen i omsetningsverdi over tid, fordelt på halvår.

Figur 1: Omsetning av økologiske matvarer i dagligvarebutikkene per halvår 2006–2018. Mill. kroner

Omsetningen av fisk økte kraftig i 1. halvår 2019, men den forblir lav sammenlignet med grønnsaker som omsettes for 7 ganger mer. Grønnsaker er fortsatt varegruppen med størst omsetning, og salget økte med 16,5 mill. kroner sammenlignet med samme periode året før. Figur 2 viser utviklingen i omsetningen av de ulike kategoriene.

Figur 2: Utvikling av omsetningen av utvalgte økologiske varer i dagligvareforretninger i perioden 2017–2019, sortert etter største omsetning i 2019.

Andelen økologisk i totalomsetning, målt i verdi, økte i 1. halvår 2019 for de fleste produktene. Det betyr at salget av økologiske varer økte mer enn salget av konvensjonelle varer.

Andelen økologisk har gått ned for varegruppene:

- meieriprodukter
- soya- og rismelk
- snacks, godteri og desserter

- matfett og oljer
- middager
- hygiene

Barnemat var varegruppen med størst andel økologisk av total omsetning. Andelen økte med 1 prosent i 1. halvår 2019 sammenlignet med samme periode året før. Det betyr at salget av barnemat totalt sett har gått ned.

For soya- og rismelk, som var varegruppen med nest høyest andel økologisk, gikk andelen ned med 1,8 prosentpoeng. For en mer detaljert oversikt over omsetning og andel økologisk i 1. halvår se Tabell 1.

Tabell 1: Omsetning av økologiske varer i dagligvareforretninger i 2018 og 2019, rangert etter verdi i 2019. Mill. kroner og endring og andel i prosent.

Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				2018	2019
Grønnsaker	291	308	5,7 %	4,3 %	4,4 %
Meieriprodukter	199	194	-2,5 %	2,1 %	2,3 %
Kornprodukter og bakervarer	164	168	2,4 %	2,2 %	2,1 %
Barnemat	157	150	-4,3 %	37,0 %	38,0 %
Frukt, bær og nøtter	120	128	7,1 %	2,2 %	2,4 %
Egg	103	111	7,0 %	9,5 %	10,0 %
Drikkevarer	67	69	3,2 %	0,5 %	0,5 %
Kaffe og te	56	55	-1,8 %	3,6 %	3,6 %
Kjøtt	50	53	4,8 %	0,5 %	0,5 %
Krydder og tilbehør	49	51	5,4 %	2,6 %	2,7 %
Søte pålegg	36	40	12,7 %	4,1 %	4,5 %
Snacks, godteri og desserter	47	32	-31,6 %	0,8 %	0,5 %
Soya- og rismelk	22	22	3,2 %	18,8 %	17,0 %
Matfett og oljer	29	28	-4,0 %	2,7 %	2,4 %
Fisk	14	23	58,5 %	0,7 %	1,0 %
Middager	14	13	-9,3 %	0,5 %	0,4 %
Sum økologiske matvarer	1 419	1 445	1,9 %	2,02 %	1,99 %
Annet ikke-mat	18	19	2,6 %	0,5 %	0,4 %
Hygiene	5	4	-25,0 %	0,4 %	0,3 %
Totalt økologiske varer	1 442	1 468	1,8 %	1,91 %	1,88 %

1.3 Lavere andel økologisk for de fleste kornproduktene

Det omsettes stadig mer kornprodukter og bakervarer i dagligvarebutikkene. Omsetningen av økologiske kornprodukter og bakervarer økte med nesten 4 mill. kroner i 1. halvår 2019 sammenlignet med 1. halvår 2018. Spesielt økte omsetningen for *cerealer og andre kornprodukter og gryn*.

Selv om omsetningen økte for de fleste varegruppene med unntak av *brød og mel og melmikser*, gikk andelen av økologisk i totalomsetning ned for de fleste varegruppene. Dette betyr at omsetningen av konvensjonelle produkter økte mer enn omsetningen av økologiske produkter. Andelen økologisk i totalomsetning for *gryn* økte med 2,3 prosentpoeng i 1. halvår 2019 sammenlignet med samme periode

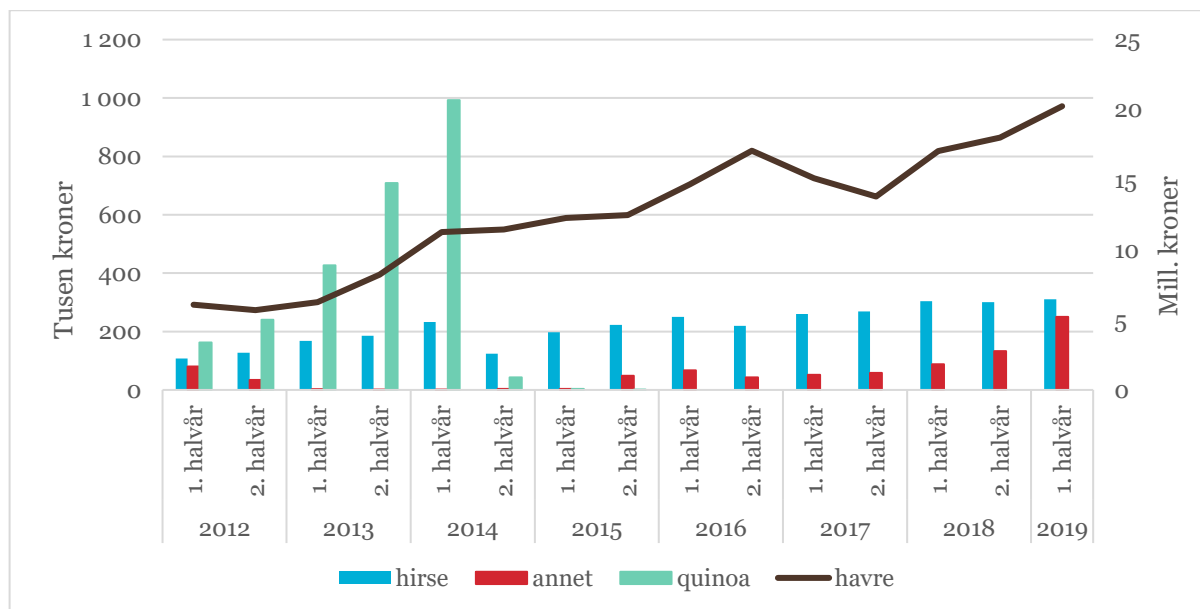
året før. Andelen økologisk ris og risprodukter som selges gjennom dagligvarebutikkene gikk opp med 0,3 prosentpoeng.

Tabell 2: Omsetning av økologiske kornprodukter og bakervarer i dagligvarebutikker, 1. halvår 2018 og 2019. Mill. kroner og endring og andel i prosent.

Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				1. halvår 2018	1. halvår 2019
Cerealer og andre kornprodukter*	55,6	59,5	7 %	10,2 %	10,1 %
Brød (ferskt, tørt, frosset)	35,7	32,9	-8 %	0,8 %	0,8 %
Mel og melmikser	26,0	24,1	-7 %	5,6 %	5,4 %
Pasta og middagstilbehør	20,1	20,5	2 %	2,2 %	1,9 %
Gryn	17,4	20,8	19 %	14,4 %	16,7 %
Ris og risprodukter	5,8	6,5	12 %	3,6 %	3,9 %
Kjeks og kaker	3,7	3,9	4 %	0,3 %	0,3 %
Totalt	164,3	168,2	2,4 %	2,2 %	2,1 %

*I denne varegruppen finner vi produkter som frø og kjerner, samt frokostblandinger

16,7 prosent av all gryn som ble omsatt gjennom dagligvarebutikker 1. halvår 2019, var økologisk. Figur 3 viser utviklingen over tid i salget av de ulike produktene. Havregryn er produktet det selges desidert mest av og er framstilt på høyre akse. Det var mye omsetning av økologisk quinoa fram til 2014, men dette produktet har ikke vært tilgjengelig i dagligvarebutikkene siden 2016. Omsetningen av hirseflak og andre gryn har økt de siste årene.

Figur 3: Utvikling i omsetningen av gryn i perioden 2012–2019

1.4 Større andel økologiske urter

Det ble omsatt økologiske grønnsaker i norske dagligvarebutikker for nesten 308 mill. kroner i 1. halvår 2019. Det var en økning på 5,7 prosent fra samme periode året før.

Andelen økologisk av total omsetning økte fra 4,3 prosent til 4,4 prosent.

Det var en vekst på 5,8 mill. kroner i omsetningen av økologiske urter sammenlignet med 1. halvår 2018, tilsvarende 35 prosent. Andelen økologisk av total omsetning av friske urter økte med 4,2 prosentpoeng, til 18,4 prosent. Det betyr at omsetningen av økologiske urter økte mer enn omsetningen av konvensjonelt produserte.

For varegruppen *andre grønnsaker*, herunder stangselleri, fennikel, reddik, maiskolbe, champignon m.m. økte andelen økologisk med 1,6 prosentpoeng.

Tabell 3: Omsetning av økologiske varer gjennom dagligvarebutikker og andel av total omsetning, 1. halvår 2018 og 2019. Mill. kroner

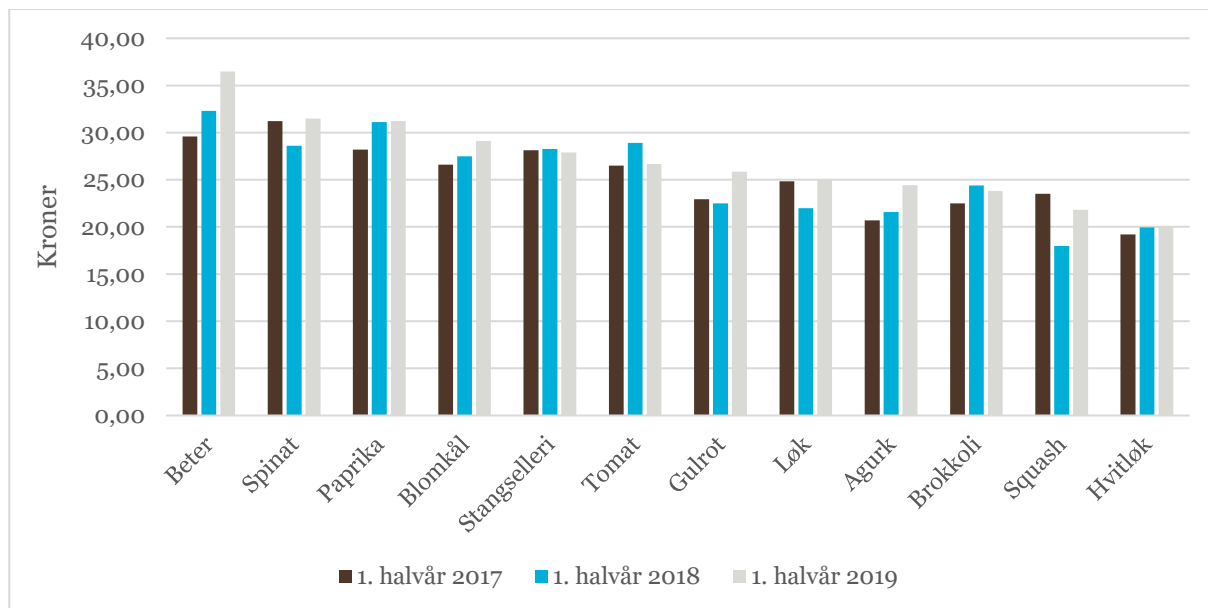
Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				1. halvår 2018	1. halvår 2019
Agurk, tomater og andre grønnsaksfrukter	70,3	75,3	7,1 %	3,1 %	3,3 %
Hermetiske grønnsaker	65,8	69,4	5,4 %	11,0 %	11,2 %
Gulrot og andre rotvekster	51,7	50,5	-2,2 %	9,0 %	8,4 %
Kålvekster	22,6	23,2	2,6 %	5,6 %	5,3 %
Urter friske	16,7	22,6	34,9 %	14,2 %	18,4 %
Andre grønnsaker	14,2	20,1	41,9 %	5,3 %	6,8 %
Løk- og purrevekster	18,0	18,8	4,3 %	3,9 %	3,8 %
Salat- og bladgrønnsaker	19,4	17,6	-9,2 %	2,6 %	2,3 %
Poteter	6,5	6,3	-3,9 %	1,0 %	0,9 %
Dypfryste grønnsaker/poteter og kjøtterstatninger	5,3	3,8	-28,1 %	0,9 %	0,6 %
Erter og bønner	0,0	0,0	21,9 %	0,1 %	0,1 %
Totalt	291	308	5,7 %	4,3 %	4,4 %

*Andre grønnsaksfrukter består ifølge Nielsens definisjon av paprika, avokado, squash, aubergine og chilipepper

Gulrot er grønnsaken det omsettes mest av, men i 1. halvår 2019 så vi at omsetningen gikk ned med 10 prosent sammenlignet med samme periode året før. Nedgangen var større målt i mengde (22 prosent) enn i verdi, noe som tyder på at prisen per enhet¹ i butikk har gått opp.

Agurk er grønnsaken med den nest største omsetningen i dagligvarebutikkene. Omsetningen av agurk, målt i verdi, økte med 11 prosent i 1. halvår 2019 sammenlignet med 1. halvår 2018, men den omsatte mengden gikk ned. Dette tyder på en prisøkning også for denne varen. Vi så tilsvarende utvikling, med økning i verdi og nedgang i mengde, også for løk og squash. Omsetningen av tomat og brokkoli har økt mer målt i mengde enn i verdi, noe som tyder på en prisnedgang for disse varene. Se Figur 4 for en oversikt over prisutviklingen i 1. halvår for de siste tre foregående årene.

¹ Beregningen er omtrentlig og basert på et ikke-vektet gjennomsnitt av alle enheter – dvs. pakker med forskjellige vekter, buntvarer og løsvekt.

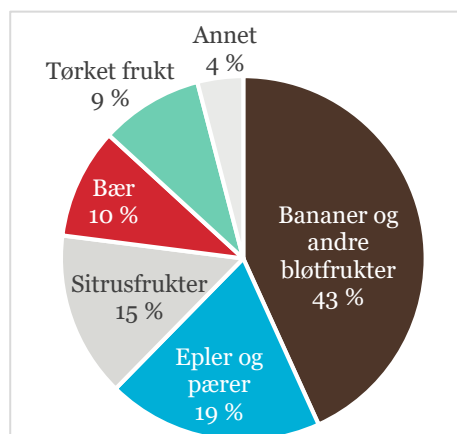
Figur 4: Prisutvikling i dagligvarebutikkene for de grønnsakene med høyest økologisk omsetning²

1.5 Rekordhøyt salg av bær

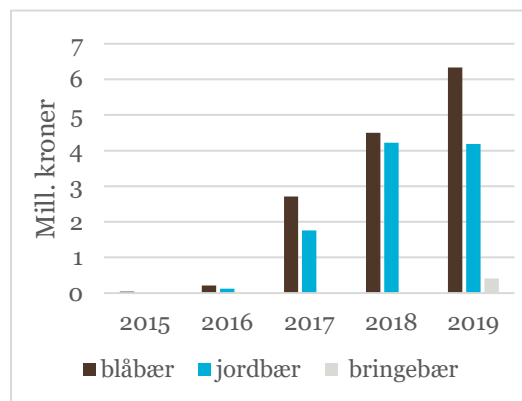
Salget av økologisk frukt, bær og nøtter utgjorde 128 mill. kroner i 1. halvår 2019, 7,1 prosent mer enn i samme periode i 2018. Andel økologisk av total omsetning økte med 0,2 prosentpoeng til 2,4 prosent. Omsetningen har økt for alle underkategorier med unntak av sitrusfrukter, nøtter og hermetisk frukt.

43 prosent av alle fruktene som ble omsatt i dagligvarebutikkene i 1. halvår 2019 var bananer og andre bløtfrukter³, mens epler og pærer utgjorde 19 prosent. Andelen økologisk av totalomsetningen er generelt lav for frukt og bær, men gikk i 1. halvår 2019 opp for samtlige varegrupper med registrert økt omsetning.

Omsetningen av hermetisk frukt gikk ned de siste årene og lå på ca. 5 500 kroner. Hvis trenden fortsetter, kan vi forvente at hermetisk økologisk frukt ikke vil være tilgjengelig i butikk i årene framover.

Figur 5: Andel underkategorier i total omsetning for varegruppen. Prosent

Omsetningen av bær har økt kraftig de siste årene. Mens økologiske blåbær ble omsatt for ca. 47 000 kroner i 1. halvår 2015, ble omsetningen i 1. halvår 2019 på nærmere 6,3 mill. kroner. Økningen var på over 40 prosent sammenlignet med 1. halvår 2018. Utviklingen for jordbær har vært tilsvarende, fra ingen omsetning i 2015 til nesten 4,2 mill. kroner i 2019. Bringebær har også økt mye, men omsetningen forblir lav sammenlignet med blåbær og jordbær.

Figur 6: Utvikling i omsetningen av bær. 2015–2019. Mill. kroner

² Prisene er beregnet på bakgrunn av totalomsetning og gir ikke nøyaktig informasjon om prisene i butikkene til enhver tid

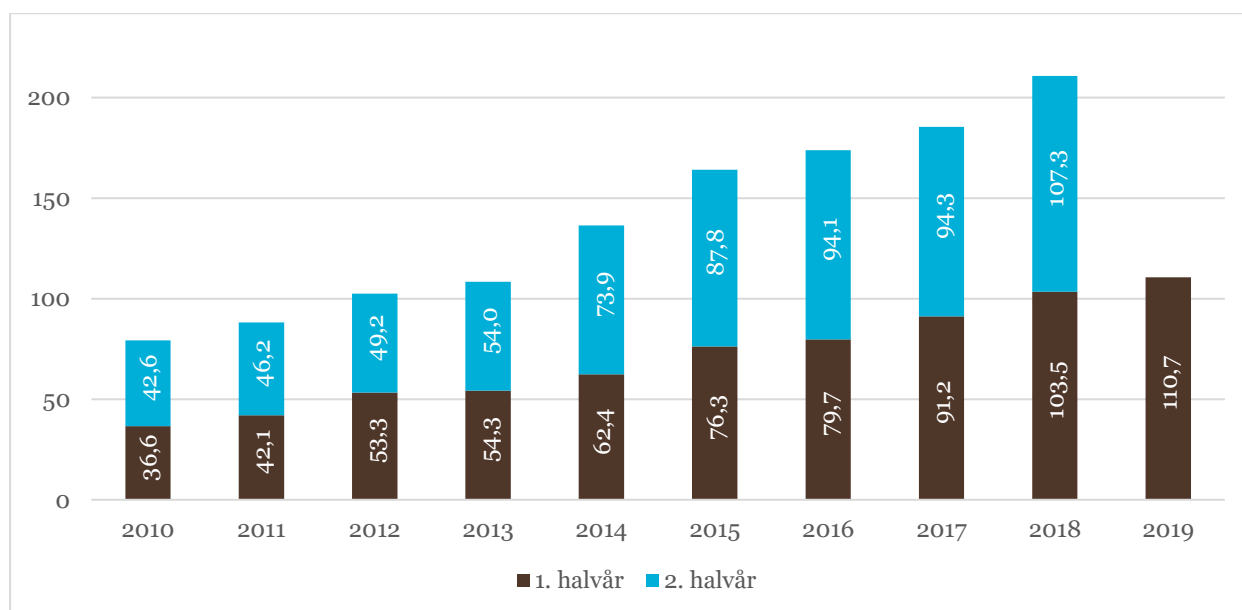
³ Herunder ananas, druer og kiwi.

Tabell 4: Omsetning av økologisk frukt, bær og nøtter i dagligvarebutikker i 1. halvår 2018 og 2019. Mill.kroner. Prosent

Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				1. halvår 2018	1. halvår 2019
Banan og andre bløtfrukter	48,02	55,51	15,6 %	3,0 %	3,6 %
Epler og pærer	23,16	24,56	6,1 %	3,3 %	3,7 %
Sitrusfrukter	22,25	18,84	-15,3 %	2,9 %	2,3 %
Bær	11,12	12,59	13,2 %	1,1 %	1,2 %
Tørket frukt	9,93	11,72	18,1 %	7,7 %	8,1 %
Nøtter	5,29	4,56	-13,7 %	0,6 %	0,5 %
Plommer og andre steinfrukter	0,06	0,36	>100 %	0,0 %	0,1 %
Øvrige frukter	0,05	0,28	>100 %	0,1 %	0,7 %
Totalt	119,89	128,43	7,1 %	2,2 %	2,4 %

1.6 Forbrukerne kjøper stadig flere økologiske egg

Forbrukerne kjøper stadig flere økologiske egg. Omsetningen av har økt jevnt siden 2010. I 1. halvår 2019 var økningen på 7 prosent sammenlignet med samme periode året før. Egg er blant varene med høyest andel økologisk av totalomsetningen. Denne har økt jevnt de siste årene, fra 5,5 prosent i 2012 til 10 prosent i 2019. Det betyr at salget av økologiske egg øker raskere enn salget av konvensjonelt produserte egg.

Figur 7: Utvikling i omsetningen av egg i dagligvarebutikker i perioden 2010–2019. Verdi per halvår

1.7 Nedgang i omsetningen av meieriprodukter

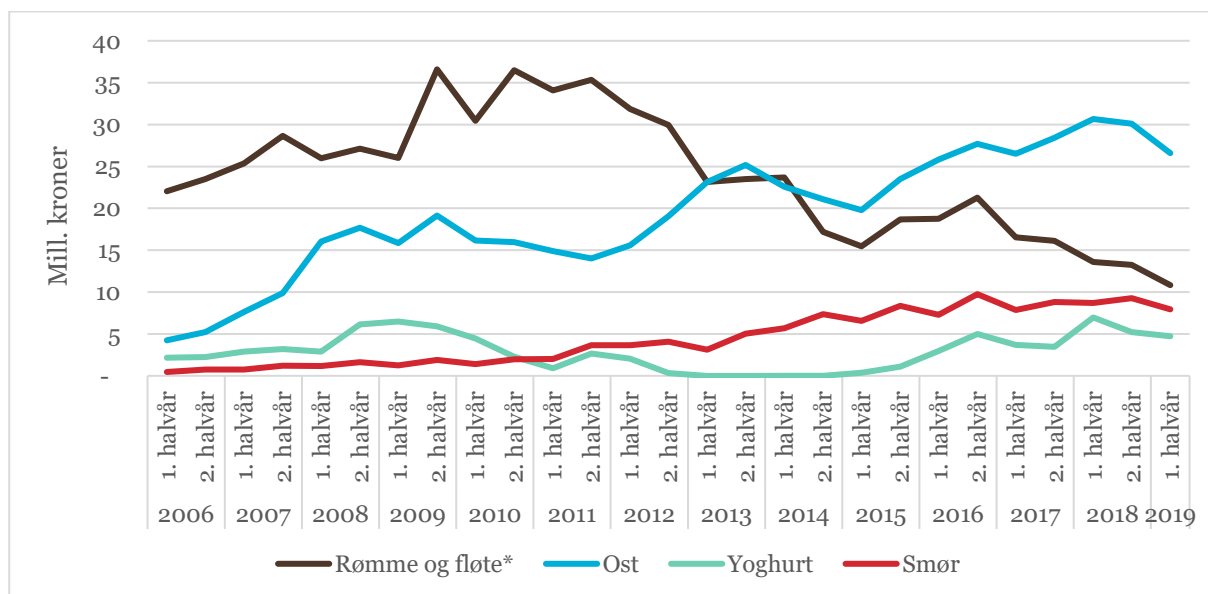
Omsetningen av meieriprodukter gikk ned med 2,5 prosent i 1. halvår 2019 sammenlignet med 1. halvår 2018. Det var nedgang i omsetningen av alle meieriprodukter med unntak av søtmelk, som gikk opp med over 6 mill. kroner. Denne utviklingen kan i en viss grad speiles i at salget av rå melk fra Tine råvare til Rørosmeieriet har økt de siste årene, jf. avsnitt 1.2.3 i Målprisrapport 2018–2019.

Andel økologisk i totalomsetning har gått ned for de fleste produktene med unntak av søt- og syrnet melk.

Tabell 5: Omsetning av økologiske meierivarer i dagligvarebutikker, 1. halvår 2018 og 2019. Mill. kroner, andel i total omsetning i prosent

Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				1. halvår 2018	1. halvår 2019
Melk	139,0	142,6	2,6 %	4,3 %	4,4 %
Søtmelk	81,3	87,7	7,8 %	2,9 %	3,1 %
Syrnet melk	57,6	55,0	-4,7 %	13,8 %	14,1 %
Ost	30,7	26,6	-13,3 %	0,7 %	0,6 %
Rømme	12,1	10,8	-10,5 %	3,4 %	3,1 %
Smør	8,7	8,0	-8,7 %	3,4 %	2,7 %
Yoghurt	7,0	4,7	-32,1 %	0,7 %	0,5 %
Fløte	1,3	1,0	-24,9 %	0,3 %	0,2 %
Totalt	198,7	193,7	-2,5 %	2,1 %	2,0 %

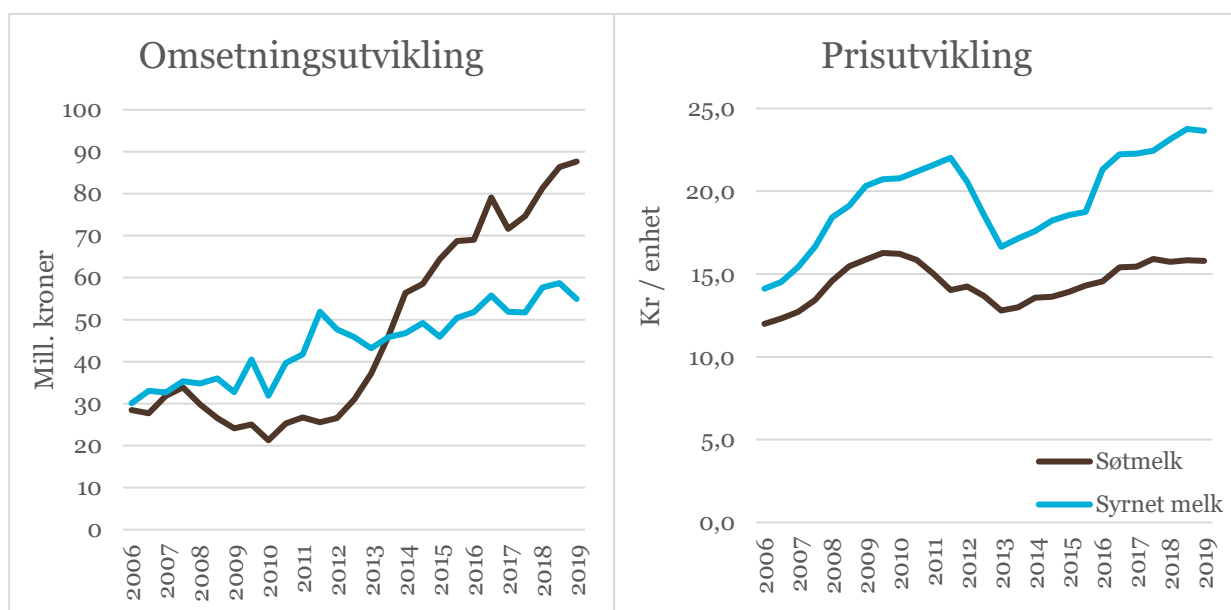
Den største nedgangen var for ost som gikk ned med 4,1 mill. kroner siden 1. halvår 2018. Salget av syrnnet melk og yoghurt gikk ned med hhv. 2,7 og 2,2 mill. kroner. Salget av yoghurt har gått opp og ned de siste 13 årene. Etter en topp i 2009 gikk salget ned til nesten null, før det økte igjen fra 2015. I 1. halvår 2018 var salget rekordhøyt, på nesten 7 mill. kroner. I 2019 var salget tilbake på nivået fra 2016, jf. Figur 8.

Figur 8: Utvikling i omsetning av meierivarer i dagligvarebutikker, verdi per halvår 2006–2019

* «Rømme og fløte» inkluderer soya- og risfløte t.o.m. 2011. Fra 2012 ble disse dataene kategorisert som «soya- og rismelk».

Omsetningen av søtmelk har økt mye siden 2012 mens omsetningen av syrnnet melk har hatt en jevnere utvikling med en svak vekst. Prisen for de to produktene har utviklet seg relativt likt. Prisen for søtmelk var på topp i 2010 mens den for syrnnet melk var på topp i 2011. Deretter gikk prisene for begge produktene ned. Prisene for både søt- og syrnnet melk har økt jevnt siden 1. halvår 2013, og nådde en ny topp i 2. halvår 2018. I denne perioden var prisen for syrnnet melk den høyeste noensinne. I 1. halvår 2019 gikk prisene ned igjen.

Figur 9: Omsetnings- og prisutvikling av søt- og syrnet melk i perioden 2006–2019

1.8 Større salg av bearbejdede kjøttprodukter

Omsetningen av kjøtt økte i 1. halvår 2019 sammenlignet med samme periode året før. Men andelen økologisk forblir lav sammenlignet med andre produkter.

Økningen i 1. halvår 2019 skyldes en kraftig økning i omsetningen av økologisk pålegg, fjørfekjøtt og spekemat. Omsetningen for de andre varegruppene gikk ned. Salget av pålegg økte fra 0,7 mill. kroner til 2,7 mill. kroner. Det omsettes mest økologisk fjørfekjøtt som har økt med 8 prosent. Fram til 2018 var karbonader, kjøttboller og pølser de mest populære kjøttproduktene, men omsetningen gikk ned i 2019.

Andelen økologisk i totalomsetning var uendret for alle produktene med unntak av *kjøttdeiger og farses*, der andelen gikk ned, og *pålegg*, der andelen gikk opp.

Tabell 6: Omsetningen av økologisk kjøtt i dagligvarebutikker, 1. halvår 2018 og 2019. Mill. kroner, andel i total omsetning i prosent

Varegruppe	1. halvår 2018	1. halvår 2019	Endring siste år	Andel økologisk av total omsetning	
				1. halvår 2018	1. halvår 2019
Fjørfekjøtt	15,7	17,0	7,9 %	1,1 %	1,1 %
Karbonader, kjøttboller og pølser	17,0	16,8	-1,3 %	0,8 %	0,8 %
Storfekjøtt	6,4	6,1	-4,7 %	0,8 %	0,8 %
Kjøttdeiger og farses	5,8	5,4	-6,0 %	0,4 %	0,3 %
Svinekjøtt	2,5	2,4	-3,4 %	0,2 %	0,2 %
Spekemat	1,9	2,1	7,1 %	0,2 %	0,2 %
Pålegg	0,7	2,7	>100,0 %	0,1 %	0,2 %
Saue- og lammekjøtt	0,2	0,1	-16,4 %	0,0 %	0,04 %
Total	50,3	52,7	4,8 %	0,5 %	0,5 %

2 Korn og kraftfôr

Produksjonen av økologisk korn var under halvparten så stor i 2018–2019 som året før. Nedgangen skyldtes ekstremtørke sommeren 2018.

Salget av økologisk kraftfôr til drøvtyggere økte i 2018–2019, da tørken ga mindre tilgang på grovfôr. Salget av kraftfôr til svin gikk ned i 2018–2019, mens salget av kraftfôr til fjørfe var tilnærmet uendret.

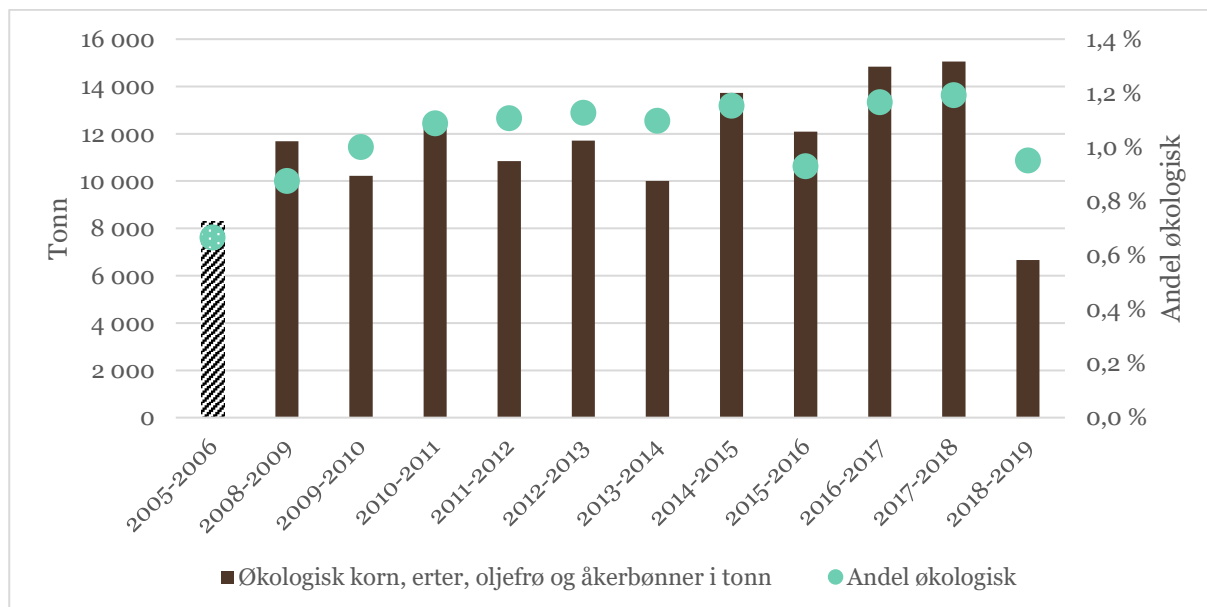
Prisene på økologisk kraftfôr økte svakt i 2018–2019. Prisen på kraftfôr til fjørfe gikk ned på grunn av endret råvaresammensetning i fôret.

Dette kapitlet beskriver produksjonen av og markedet for økologisk korn, mel og kraftfôr i avtaleåret 2018–2019. Tallene for produksjon av og priser på norsk korn er sammenstilt av kornkjøpernes innrapporteringer til Landbruksdirektoratet per avtaleår. Omtalen av kraftfôrmarkedet bygger på innrapporteringer fra aktørene i bransjen.

2.1 Tørr sommer ga liten kornproduksjon

I 2018–2019 ble det levert omtrent 6 000 tonn økologisk korn til norske kornmottak. Året før var produksjonen på 15 000 tonn. Den store nedgangen skyldes tørkesommeren i 2018 som både ga lavere avlinger per dekar, men også gjorde at flere bønder valgte å slå kornet til fôr, for å få nok fôr til dyrene sine.

Produksjonen av konvensjonelt korn ble også hardt rammet av tørken, men nedgangen i produksjonen av økologisk korn var større enn nedgangen i produksjonen av konvensjonelt korn. Rundt 1 prosent av produksjonen av korn, erter, oljefrø og åkerbønner i Norge er økologisk.

Figur 10: Levert mengde økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner, og andel økologisk av totalt innveid mengde, siste ti år. Tall per 22.8.2019

Tallene inkluderer ikke leiemalt korn og såkorn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Under 1 prosent av hveten som produseres i Norge er økologisk. Tabell 7 viser leverte mengder økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner, og her inngår spelt i kategorien hvete. Enkelte år utgjør spelt en stor andel av denne kategorien. Det varme været ga større produksjon av mathvete i 2018–2019 enn i 2017–2018. Dette kan også skyldes Felleskjøpet Agris økte satsing på økologisk produksjon. Les mer om denne satsingen i helårsrapporten for økologisk produksjon⁴.

Tabell 7: Leverte mengder norsk økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner. Andel økologisk av totalt leverte mengder. 2016–2017, 2017–2018 og 2018–2019. Tall per 22.8.2019

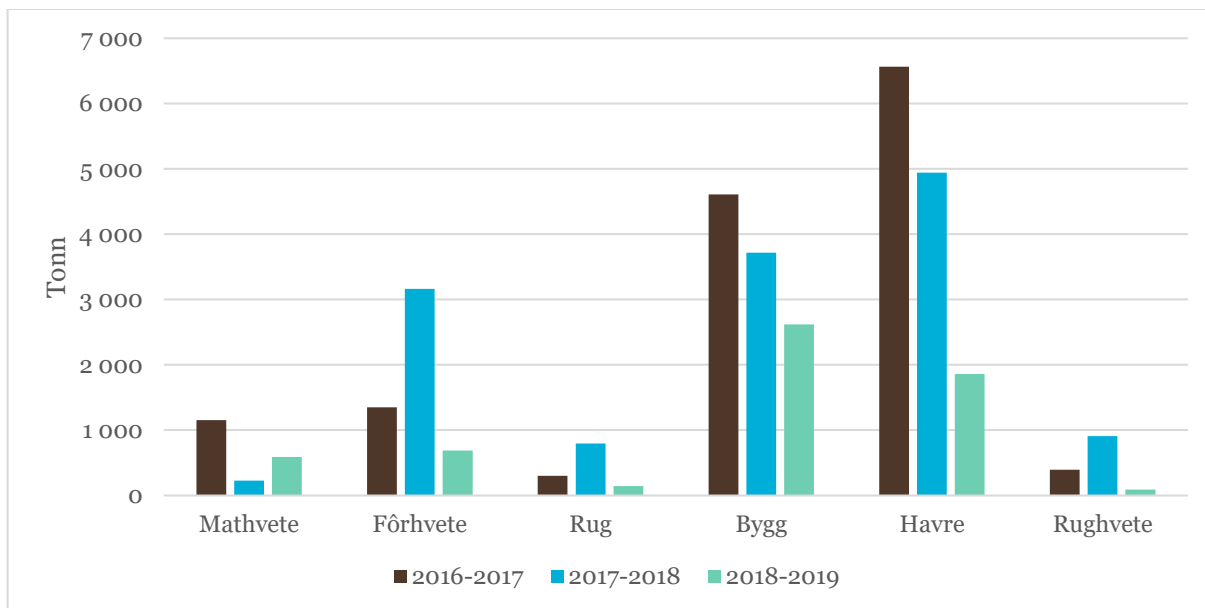
	2016–2017		2017–2018		2018–2019	
	Mengde (tonn)	Andel økologisk	Mengde (tonn)	Andel økologisk	Mengde (tonn)	Andel økologisk
Hvete, mat	1 155	0,5 %	229	0,2 %	591	0,7 %
herav spelt	1 063		224		50	
Hvete, fôr	1 348	2,1 %	3 164	1,3 %	689	1,6 %
Hvete totalt	2 503	0,9 %	3 393	0,9 %	1 279	1,0 %
Rug, mat	213	1,6 %	701	3,3 %	110	4,5 %
Rug, fôr	87	1,5 %	97	0,8 %	33	5,4 %
Rug totalt	300	1,6 %	798	2,4 %	143	4,7 %
Bygg	4 611	0,8 %	3 718	0,7 %	2 621	0,6 %
Havre	6 563	1,9 %	4 943	1,8 %	1 859	1,3 %
Rughvete	392	10,2 %	911	5,3 %	88	1,9 %
Erter	289	5,7 %	213	5,7 %	120	4,4 %
Oljefrø og åkerbønner	172	1,5 %	1 078	10,5 %	546	7,5 %
Totalt	14 831	1,17 %	15 053	1,19 %	6 657	0,95 %

Tallene inkluderer ikke leiemalt korn og såkorn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Rundt 90 prosent av det økologiske kornet som produseres i Norge går til fôr. Normalt produseres det mest havre, men i 2018–2019 var produksjonen av bygg størst, jf. figur 11. Det kan skyldes at det var større utfordringer med tørke på Østlandet enn i Trøndelag. I Trøndelag utgjør produksjonen av bygg rundt 60 prosent av den økologiske kornproduksjonen, og totalt i landet produseres rundt 50 prosent av bygget i Trøndelag. De andre kornartene produseres hovedsakelig på Østlandet.

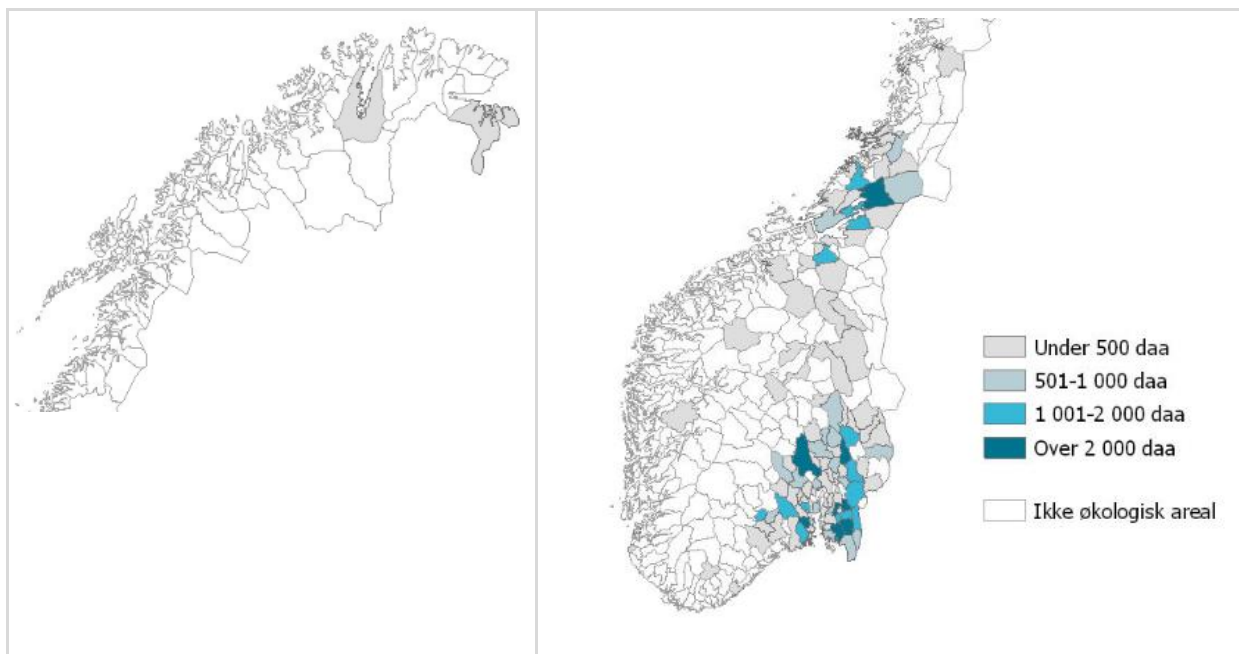
⁴ Landbruksdirektoratet (2019), rapport nr. 17/2019

Figur 11: Levert mengde økologisk korn fordelt på kornarter. Tall per 22.8.2019

Kilde: Landbruksdirektoratet

Figur 12 viser hvor store økologiske kornarealer det ble søkt om økologisk arealtilskudd for i 2018, fordelt på kommuner. Som vist på kartet er det mest økologisk kornareal i Trøndelag og i kommunene rundt Oslofjorden. Det var 430 foretak som søkte om tilskudd for økologisk kornareal i 2018. Av disse var det 199 som hadde arealer på under 100 dekar. 64 foretak hadde økologisk kornareal som var større enn 300 dekar.

Figur 12: Kommuner hvor det er søkt om tilskudd til økologisk kornareal og kornareal i 2. års karens. Tall fra søknader om produksjonstilskudd i 2018

Kilde: Landbruksdirektoratet

2.2 Større prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonelt korn

Gjennom året rapporterer kornkjøpere inn til Landbruksdirektoratet hvor mye korn de kjøper fra kornprodusenter, og hvilken pris de har betalt for kornet. Tabell 8 viser den vektete gjennomsnittlige prisen til produsent for økologisk og konvensjonelt korn, erter, oljefrø og åkerbønner. Prisen inkluderer ikke tillegg og trekk for ulike kvaliteter, slik som tillegg og trekk for proteininnhold eller hektolitervekt. Prisene på konvensjonelt korn omfatter alt levert korn, inkl. økologisk. På grunn av små mengder økologisk påvirkes imidlertid prisen i liten grad.

I kategorien «mathvete» i tabell 8 er prisene ikke direkte sammenlignbare fra år til år. Det er fordi kategorien består av mathvete, spelt og andre spesialkvaliteter. Prisene på disse varene er svært forskjellige, og ulike kvantum fra år til år vil gi ulik vektning av denne prisen. I tabell 7 framgår det hvor store mengder av kategorien som er spelt.

Tabell 8: Vektet gjennomsnittspris til produsent for økologisk og konvensjonelt korn, erter, oljefrø og åkerbønner, og prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonelt. Priser i kr per kg. Tall per 22.8.2019

	2017–2018			2018–2019			Pristillegg for økologisk vare hos FKA (2018–2019)
	Økologisk	Konvensjonelt	Diff.	Økologisk	Konvensjonelt	Diff.	
Mathvete (inkl. spelt og spesialkvaliteter)*	8,12	3,20	4,92	5,60	3,33	2,27	1,40*
Fôrhvete	4,24	2,83	1,42	4,46	2,90	1,56	1,40
Matrug	4,04	2,82	1,22	4,88	2,97	1,91	1,00
Fôrrug	3,64	2,43	1,21	4,28	2,59	1,69	1,20
Bygg	4,05	2,71	1,34	4,11	2,80	1,32	1,40
Havre	3,65	2,45	1,19	3,75	2,53	1,22	1,20
Rughvete	4,04	2,74	1,30	4,07	2,78	1,29	1,30
Erter	4,68	3,51	1,17	4,81	3,63	1,18	1,20
Oljefrø og åkerbønner	7,03	5,05	1,98	6,67	5,19	1,49	1,30

* Pristillegget for økologisk spelt er kr 4,25 per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet og Felleskjøpet Agri kornguide for 2018–2019

Som vist i tabell 8, avviker differansen mellom hva som blir utbetalt for økologisk og konvensjonell vare fra pristillegget som Felleskjøpet Agri har satt. En av grunnene til dette er at det settes en prisløype gjennom året, og det innebærer at det betales ulik pris gjennom sesongen. Prisene øker normalt fram mot månedsskiftet januar/februar, før prisene synker igjen. Denne prisstrukturen er satt for å påvirke gårdslagring og leveringsmønster i samsvar med ønsker om kapasitetsutnyttelse ved kornmottakene. Hvis det er en større andel av kornet som leveres på et tidspunkt med høy basispris, vil dette gi en høyere vektet gjennomsnittlig årlig pris. Denne faktoren er også med på å bidra til ytterligere differanser mellom prisene på økologisk og konvensjonelt korn. For mathvete er differansen også høyere fordi det er en del spesialkorn med høy pris som inngår i denne kategorien.

Prisene på økologisk korn har økt fra 2017–2018 til 2018–2019, og prisdifferansene mellom økologisk og konvensjonell vare har stort sett også økt. For mathvete har imidlertid prisdifferansen blitt lavere. Det skyldes at det var en større andel spelt i denne kategorien i 2017–2018 enn i 2018–2019, og spelt har et høyere økologisk tillegg enn annen mathvete.

2.3 Tørken bidro til økt salg av økologisk drøvtyggerfôr

I det etterfølgende omtales salget av økologisk kraftfôr i de siste to avtaleårene. Rapporten «Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer – Rapport for 2018» viser salgsutviklingen over lengre tid per kalenderår.

Omsetningen av økologisk kraftfôr økte med nesten 6 prosent, eller 2 400 tonn, fra forrige avtaleår. Det var drøvtyggerfôr som i hovedsak hadde økt salg, på bakgrunn av tørken sommeren 2018. Salget av konvensjonelt kraftfôr økte også, slik at andelen økologisk kraftfôr av totalt kraftfôrsalg holdt seg stabilt på 2,1 prosent.

Trøndelag er fylket med størst omsetning av økologisk drøvtyggerfôr, og her gikk salget ned med rundt 10 prosent. Dette har sammenheng med at grovfôrutfordringene fra tørken var mindre i Trøndelag enn i andre deler av landet. I øvrige fylker med omsetning på over 1 000 tonn (Akershus, Hedmark, Møre og Romsdal, Vestfold og Østfold) økte salget med mellom 9 og 42 prosent.

Salget av fôr til svin gikk ned med 500 tonn, eller 19 prosent. Andelen økologisk av total produksjon av svinekjøtt er lav, noe som gjenspeiles i det lave kraftfôrsalget. Hedmark har tidligere vært fylket med størst omsetning av økologisk fôr til svin, men her gikk salget ned med nesten 700 tonn i 2018–2019. Samtidig økte salget i Vestfold med 100 tonn, og med rundt 800 tonn omsatt svinefôr var omsetningen størst i landet.

Salget av fôr til fjørfe endret seg lite i 2018–2019, og salget økte med 0,1 prosent fra året før. I motsetning til i konvensjonell produksjon, hvor slaktekyllinger står for størsteparten av kraftfôrforbruket til fjørfe, er det verpehøns som er størst i det økologiske markedet. Østfold er fylket med størst omsetning av økologisk fôr til fjørfe, og hadde en omsetning på 6 400 tonn i 2018–2019. Det var en økning på 5 prosent fra året før, da fylket har fått flere produsenter av økologisk egg.

Tabell 9: Salg av kraftfôr per dyreslag siste to avtaleår, og andel økologisk siste år. Tonn og prosent

	2017–2018	2018–2019	Årlig endring	Andel økologisk siste år
Drøvtyggere	22 695	25 659	13,1 %	2,3 %
Svin	2 837	2 298	-19,0 %	0,5 %
Fjørfe	15 439	15 450	0,1 %	3,4 %
Totalt	40 971	43 407	5,9 %	2,1 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

2.4 Svak prisvekst på økologisk kraftfôr

De fleste prisene på økologisk kraftfôr som Landbruksdirektoratet følger hadde en svak prisvekst i 2018–2019 sammenliknet med årene før.

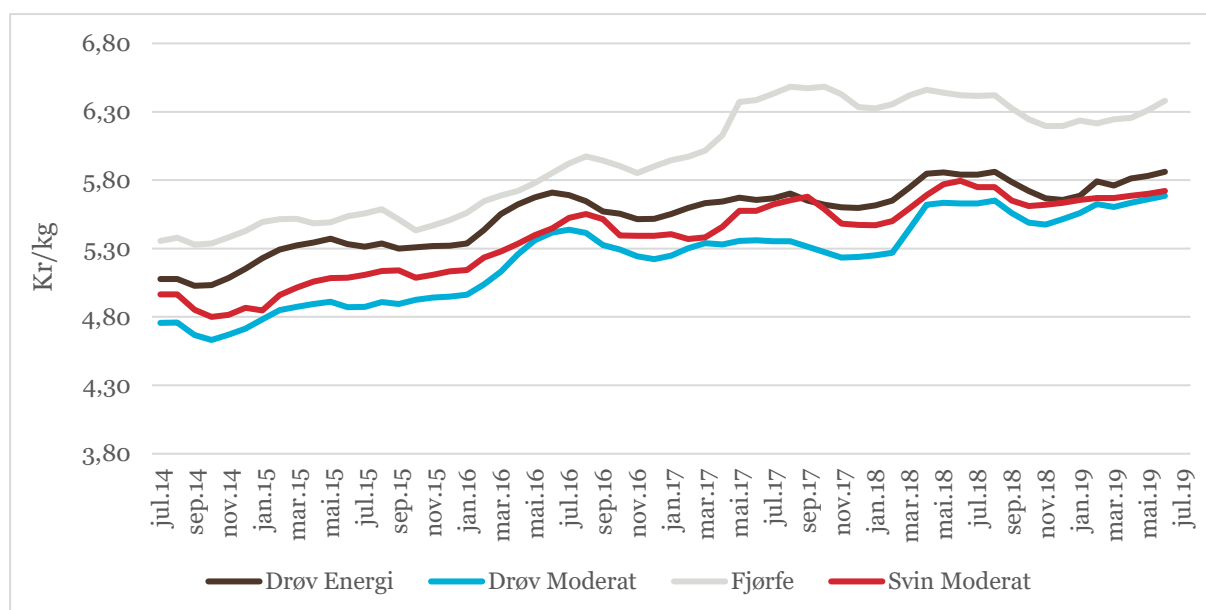
Prisen på fôr til verpehøns har gått ned siden oktober 2017, da prisen var på topp. I 2018–2019 lå prisen i gjennomsnitt 2 prosent lavere enn året før. Årsaken til prisnedgangen siden 2017, er investeringer på kraftfôrforlegg som på ny har muliggjort bruk av fiskemel i fôret. Fiskemel ble faset ut av økologisk kraftfôr på grunn av en regelverksendring⁵ i 2014 som innebar at fôr som inneholder fiskemel må produseres på atskilte linjer fra der det produseres drøvtyggerfôr. Fiskemel har vært en viktig proteinråvare i økologisk kraftfôr til fjørfe, og regelverksendringen medførte både økte fraktkostnader og kostnader med å finne alternative proteinråvarer.

Prisen på kraftfôr til svin økte svakt i 2018–2019. Kraftfôret som Landbruksdirektoratet følger er et svinefôr med moderat proteininnhold (rød linje), og dette fôret lå i gjennomsnitt 1 prosent høyere i 2018–2019 enn i forrige avtaleår. Dette er en lavere prisvekst enn de siste årene. Som figur 13 viser gikk prisen ned rundt høsten, men prisveksten fra nyttår var flatere enn vanlig.

Figur 13 viser prisutviklingen på to ulike drøvtyggerfôr, et energirikt og et med middels høyt energiinnhold (moderat). Mens prisen på drøv energirikt økte med 1,2 prosent i 2018–2019, lå prisen på drøv moderat 3,8 prosent høyere enn året før. Som figuren viser, økte prisen på fôret drøv moderat mer enn det energirike kraftfôret rundt mars 2018, og reduserte differansen mellom de to drøvtyggerfôrene. Drøv moderat har større rom for norsk korn enn drøv energi, men beholdningen av norsk økologisk fôrkorn holder som regel ikke gjennom hele sesongen. Prisøkningen kom dermed som følge av skifte til importert råvare. Med

⁵ Norge begynte fra og med juni 2014 å følge EUs regelverk for bruk av fiskemel i kraftfôr. Regelverksendringen gjorde at man i produksjonen av økologisk fjørfefôr og svinefôr måtte slutte å bruke fiskemel.

begrenset tilgang til norsk økologisk fôrkorn også høsten 2018, forble prisen på et høyt nivå. I tillegg har resepten på moderat drøvtyggerfôr blitt endret slik at antallet fôreheter per kg har økt.

Figur 13: Prisutvikling på økologisk kraftfôr, juni 2014–juni 2019. Kr per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på priser fra kraftfôrmøller.

2.5 Prisdifferansen mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr økte

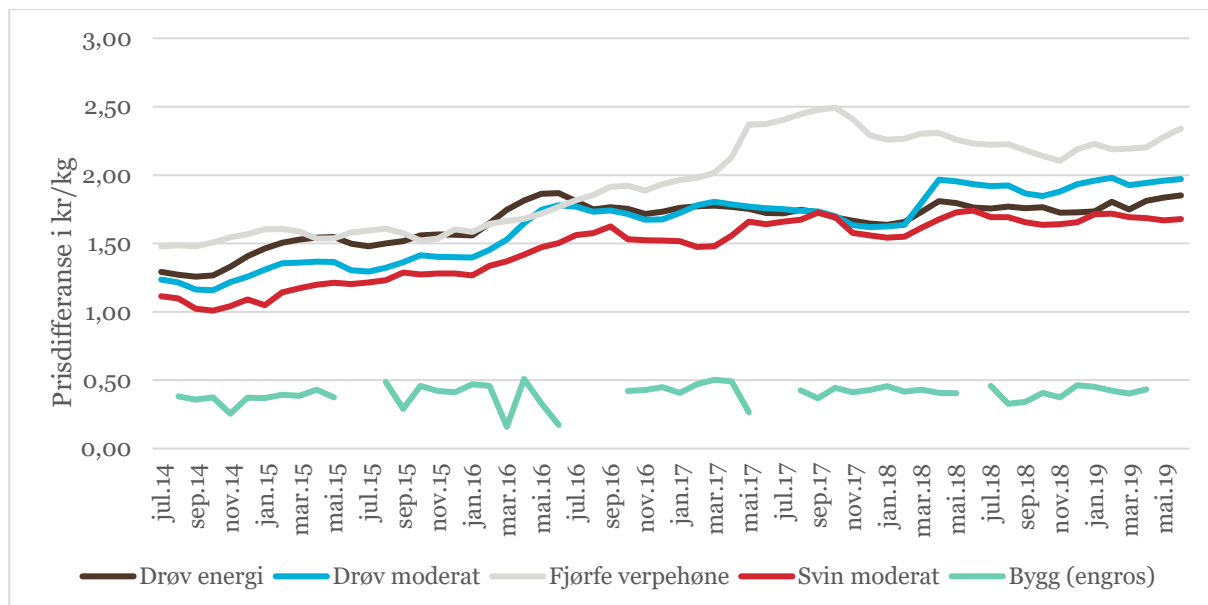
Figur 14 viser utviklingen i prisdifferansen mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr, og differansen mellom økologisk og konvensjonelt bygg, fratrukket prisnedskrivningstilskudd. Både økologisk og konvensjonelt kraftfôr hadde lav prisvekst i 2018–2019, men prisdifferansen økte litt for de fleste fôrtyper, unntatt fjørfefôr.

Prisdifferansen mellom økologisk og konvensjonelt økte mest for drøvtyggerfôr med moderat energiinnhold. Differansen mellom økologisk og konvensjonelt på denne fôrtypen var rundt kr 1,70 per kg fra våren 2016 til og med våren 2018, men med prisveksten på økologisk fôr i 2018 økte differansen til rundt kr 1,90 per kg. I juni 2019 var prisdifferansen kr 1,97 per kg.

Prisdifferansen på drøvtyggerfôr var fortsatt lavere enn på fjørfe verpehøne, hvor differansen i juni 2019 var kr 2,34 per kg. Prisdifferansen på dette fôret har imidlertid gått ned siden 2017, på grunn av prisnedgangen på økologisk fjørfefôr, som omtalt i kapittel 2.4.

Som omtalt i kap. 2.2 økte prisdifferansen mellom de fleste økologiske og konvensjonelle fôrkornsortene i 2018–2019. Prisdifferansen for bygg gikk imidlertid svakt ned. Det blir gitt prisnedskrivningstilskudd for både økologisk og konvensjonelt korn, og satsen for økologisk korn er mer enn dobbelt så høy som satsen for konvensjonelt korn⁶. Begge tilskuddssatser ble økt med 3,7 øre i avtaleåret 2018–2019.

⁶ Prisnedskrivningstilskuddet for konvensjonelt korn var 60,3 øre per kg mens tilskuddet for økologisk korn var 156,5 øre per kg i 2018–2019.

Figur 14: Utvikling i prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonelt kraftfôr, samt norsk bygg fratrukket prisnedskrivningstilskudd, juni 2014–juni 2019.

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på priser fra kraftfôrmøller.

Prisen på økologisk kraftfôr blir i større grad enn konvensjonelt kraftfôr påvirket av internasjonale prissvingninger, da tollsatsene på alle kraftfôrråvarene settes ut ifra prisen på konvensjonell råvare. Tollsatsen jevner ut forskjellen mellom internasjonal og norsk pris, men markedet for økologiske råvarer vil ofte ha en annen utvikling enn markedet for konvensjonell råvare. Dessuten er tilgangen på norsk økologisk fôrkorn begrenset, slik at andelen importert råvare generelt er høyere i økologisk enn i konvensjonelt kraftfôr.

3 Poteter, grønnsaker og frukt

Omsetningen av norske økologiske frukt, grønnsaker og poteter er redusert med 10 prosent sammenlignet med sesongen 2017–2018. Noe av årsaken kan være tørken på forsommeren og sommeren 2018 som førte til utfordrende vekstforhold, og deretter det våte og kalde været på høstetidspunktet.

Dette kapitlet presenterer markedet for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt på engros- og produsentnivå med utgangspunkt i avlingssesongen 2018–2019. Mengder og priser gjelder salg til konsummarkedet.

3.1 Andelen økologisk synker

Fjorårets tørke ga sesongen 2018–2019 en utfordrende start, og førte til store svingninger i produksjonen mellom de ulike kulturene. Noen av kulturene klarte seg godt grunnet vanning, mens andre fikk store utfordringer.

Andelen økologisk av total omsetning varierer mye fra produkt til produkt, men er liten for de fleste grønnsakskulturene. Andelen økologisk i sesongen 2018–2019 er redusert med 0,2 prosentpoeng fra 2,7 prosent til 2,5 prosent. Hvor stor omsetningen av et økologiske produkt utgjør av totalen begrenses av etterspørselen, men også til en viss grad av tilbudet. Markedet oppfatter at antall forbrukere som etterspør økologiske varer har stagnert.

De fleste økologiske grønnsakene har en senere sesongstart enn sine konvensjonelle artsfrender, og den norske sesongen for økologiske grønnsaker blir derfor kortere. I påvente av ny norsk sesong suppleres markedet med import, noe som fører til en lang periode med import av økologiske produkter til ordinær tollsats. Dette bidrar til å øke prisdifferansen mellom økologiske og konvensjonelle produkter i denne perioden. For flere produkter er det imidlertid importbehov hele året, inkludert i norsk sesong.

Hoveddistribusjonen av økologiske grønnsaker går gjennom grossister. I tillegg til salg i dagligvarehandelen omsettes økologiske poteter, grønnsaker og frukter gjennom salgskanaler som gårdssalg, markeder, abonnementer, restauranter, REKO-ringer, storhusholdning, arrangementer og lignende.

For poteter, grønnsaker og frukter registrerer Landbruksdirektoratet mengder omsatt av et utvalg av grossister. Omsetningstallene er omregnet til tonn og oppjustert med en faktor som uttrykker omsetning som ikke blir meldt inn til Landbruksdirektoratet.

Oversikt over omsetning totalt og økologisk for de siste to årene ligger i tabell 10.

Tabell 10: Omsetning av økologiske grønnsaker og frukt, samt totalomsetning på engrosnivå. Andel økologisk i totalomsetning. Tonn og prosent

Kulturer	Omsetning				Endring i økologisk omsetning	Andel økologisk av total	
	Totalt 2017–2018	Økologisk	Totalt 2018–2019	Økologisk		2017–2018	2018–2019
Potet	51 318	776	50 108	644	-17 %	1,51 %	1,29 %
Veksthusvarer							
Agurk	17 634	217	16 602	188	-13 %	1,23 %	1,13 %
Urter	1 266	213	1 575	277	30 %	16,82 %	17,59 %
Tomat	6 331	111	5 848	108	-3 %	1,75 %	1,85 %
Tomat, cherry	1 756	28	1 603	26	-7 %	1,59 %	1,62 %
Rapidsalat	56	1	38	-	-100 %	2,17 %	0,00 %
Frilandsgrønnsaker							
Kepaløk	14 786	351	9 469	191	-46 %	2,37 %	2,02 %
Rødløk	5 025	88	4 071	61	-31 %	1,75 %	1,50 %
Purre	1 759	2	1 861	13	>100 %	0,10 %	0,70 %
Rødbeter	756	154	892	196	27 %	20,37 %	21,97 %
Hvitkål	9 999	188	10 080	199	6 %	1,88 %	1,97 %
Blomkål	5 963	87	4 458	92	6 %	1,46 %	2,06 %
Brokkoli	3 599	142	2 972	134	-6 %	3,95 %	4,51 %
Kålrot	12 480	296	12 253	318	7 %	2,37 %	2,60 %
Squash	300	25	374	32	28 %	8,33 %	8,56 %
Gulrot	31 140	1 805	33 201	1 510	-16 %	5,80 %	4,55 %
Knollselleri	2 083	70	1 983	123	76 %	3,36 %	6,20 %
Stilkselleri	731	5	910	25	>100 %	0,68 %	2,75 %
Hjertesalat	974	19	980	43	>100 %	1,95 %	4,39 %
Isbergsalat	4 857	108	4 638	85	-21 %	2,22 %	1,83 %
Frukt							
Epler*	6 909	88	7 375	74	-16 %	1,27 %	1,00 %
Plommer*	1 763	53	1 553	25	-53 %	3,01 %	1,61 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Tall justert med informasjon fra fruktlagerinspektøren

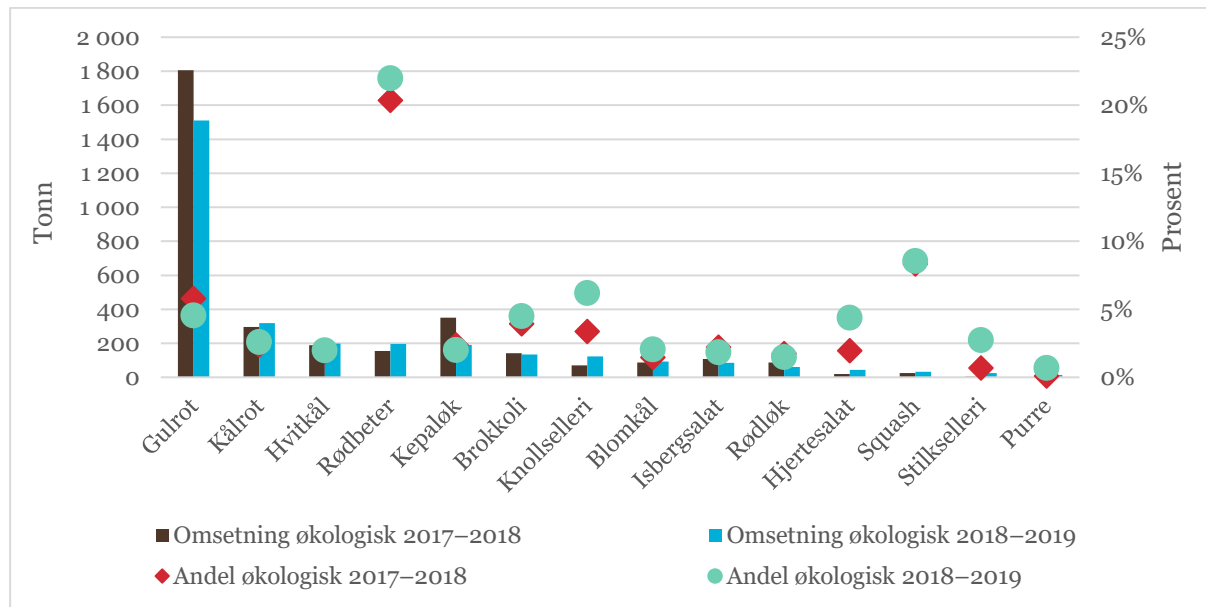
3.2 Økologiske gulrøtter er fremdeles den største kulturen

Omsetningen av norske økologiske frilandsgrønnsaker har gått ned med 10 prosent sammenlignet med forrige sesong. For poteter er nedgangen 17 prosent sammenlignet med forrige sesong. Sesongen 2018-2019 var preget av tørke i starten og deretter et veldig våt og kaldt vær rundt opptakstidspunktene. Enkelte av de konvensjonelle varene fikk store problemer utover året, mens andre klarte seg bedre. Det samme gjelder også for de økologiske produktene.

Som Figur 15 viser har det blitt omsatt mindre av økologiske gulrøtter og kepaløk siste sesong sammenlignet med sesongen før. Økologiske gulrøtter er fremdeles den desidert største produksjonen, men den gikk ned

16 prosent fra forrige sesong. I sesongen 2017–2018 var andelen økologiske gulrøtter på 5,8 prosent, mens den for sesongen 2018–2019 var redusert med mer enn 1 prosentpoeng og havnet på 4,6 prosent av totalen.

Kepaløken hadde en dårlig sesong, og både konvensjonelle og økologiske varer fikk store reduksjoner i produksjonen. Konvensjonell kepaløk hadde 36 prosent lavere omsetning siste sesong enn sesongen før, mens endringen for økologisk kepaløk lå på 46 prosent.

Figur 15: Omsetning av norskproduserte økologiske frilandsgrønnsaker. Tonn og andel i prosent.

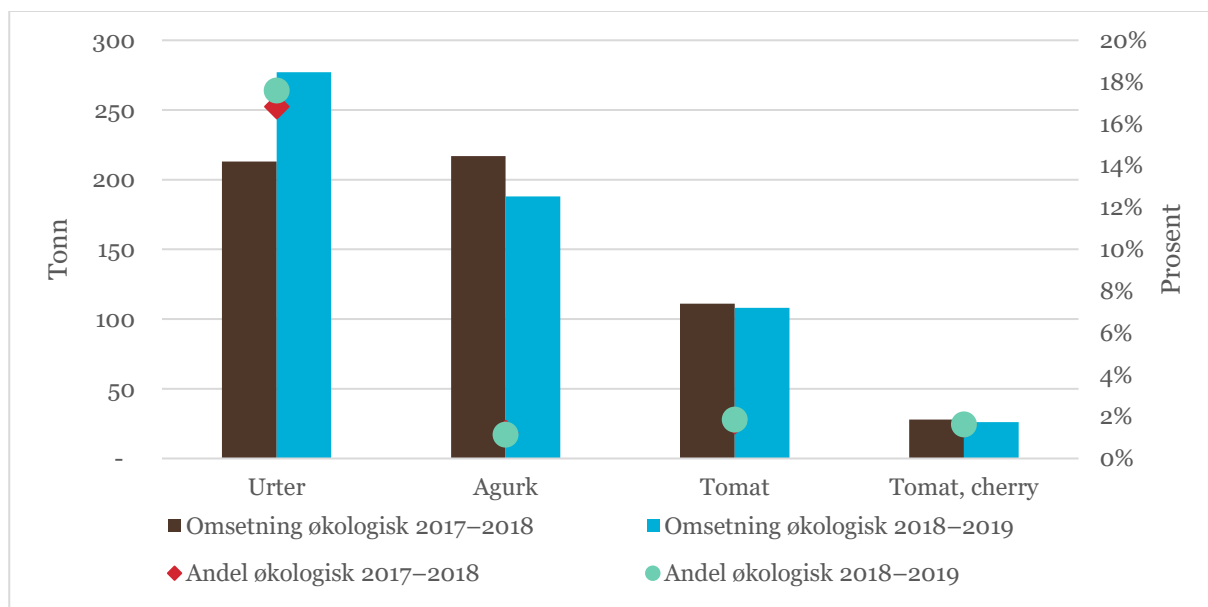
Kilde: Landbruksdirektoratet

Rødbeter har en høy andel økologisk omsetning, for sesongen 2018–2019 var det på 22 prosent, en økning på om lag to prosentpoeng fra foregående sesong.

3.3 Omsetning av økologiske urter øker

Den totale omsetningen av økologiske veksthusgrønnsaker har økt med 5 prosent sammenlignet med sesongen før.

Som tidligere år var det omsetningen av økologiske urter i potte som har hatt størst vekst med 30 prosent økning. Markedsandelen av total omsetning gikk opp til 18 prosent i sesongen 2018–2019. Det betyr at omsetningen av økologiske urter økte mer enn konvensjonelle. Prisdifferansen som snitt for sesongen viser at de økologiske var 74 øre billigere enn de konvensjonelle, noe som også kan føre til et større salg.

Figur 16: Omsetning av norskproduserte økologiske veksthusgrønnsaker. Tonn og andel i prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

Både agurker og tomater har en nedgang i økologisk omsetning fra forrige sesong, men andelen av total omsetning har holdt seg om lag uendret fra sesongen 2017–2018. Det var en lav andel økologisk av totalen for både tomater og agurker, med under 2 prosent av total omsetning.

3.4 Økologiske plommer har redusert omsetning

Mens den totale omsetningen av epler var større i sesongen 2018–2019 sammenlignet med sesongen før, var det en reduksjon i den økologiske omsetningen på 16 prosent. Noe av årsaken kan komme av at det er en god økonomi i å levere økologiske epler til pressing av juice.

Tabell 11: Omsetning av norskproduserte epler og plommer sesongen 2018–2019

	Omsetning totalt	Omsetning økologisk	Endring fra forrige sesong	Andel økologisk av total
Epler	7 375	74	-16 %	1,00 %
Plommer	1 553	25	-53 %	1,61 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

Konvensjonell og økologisk plommeomsetning gikk ned fra forrige sesong til denne. Total omsetning gikk ned med 12 prosent, mens økologisk gikk ned med hele 53 prosent. Ifølge fruktlagerinspektøren ble kun en fjerdedel av de økologiske plommene solgt som økologisk, mens resten ble solgt som konvensjonell vare. Plommer er et ferskvareprodukt og omsetningen av økologisk forutsetter at aktørene bestiller de økologiske plommene for levering. Dersom bestilling ikke blir gjort på morgenen vil de pakkes som konvensjonell vare.

3.5 Økte priser for økologiske frukt, bær og grønnsaker

Landbruksdirektoratet registrerer ukentlig produsentpriser på frukt, bær, grønnsaker og poteter, både økologiske og konvensjonelle. Prisene ligger tilgjengelige på Landbruksdirektoratets sine nettsider.

Flere av de økologiske grønnsakene har faste priser avtalt mellom produsent og grossist gjennom store deler av sesongen.

De produktene med størst prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell vare var squash, purre og blomkål. Produktet som har hatt størst prisøkning fra sesongen 2017–2018 til sesongen 2018–2019 var rødbeter, med en økning på mer enn 36 prosent.

Prisene for de økologiske produktene har i hovedsak økt denne sesongen sammenlignet med 2017–2018, med unntak av agurker, urter og brokkoli som har hatt en prisreduksjon sist sesong. Økologiske urter var det eneste produktet der prisen var lavere enn for tilsvarende konvensjonell vare.

Tabell 12 viser en oversikt over gjennomsnittsprisene gjennom sesongen.

Tabell 12: Priser til produsent for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt i avlingssesongen 2018–2019. Kroner per kg eller kroner per stk.

Produkter	Priser konvensjonell vare	Priser økologisk vare	Endring i økologisk pris fra forrige sesong	Prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell vare
	2018–2019	2018–2019	2017–2018	2018–2019
Potet	5,47	10,51	8,85 %	5,04
Veksthusvarer				
Agurk, stk.	7,85	11,89	-4,04 %	4,04
Urter	11,20	10,46	-4,02 %	-0,74
Tomater, cherry, 250 g	8,86	12,53	2,00 %	3,67
Rapidsalat, stk.	6,93	8,34	9,23 %	1,41
Frilandsvarer				
Kepaløk	8,29	17,14	10,97 %	8,85
Rødløk	10,93	19,14	9,35 %	8,21
Purre	18,73	29,90	0,54 %	11,17
Rødbeter	11,70	19,44	36,21 %	7,74
Hvitkål	7,65	13,95	0,07 %	6,30
Blomkål, stk.	10,26	20,39	16,87 %	10,13
Brokkoli, stk.	9,48	15,81	-1,27 %	6,33
Kålrot	8,37	14,27	0,42 %	5,90
Squash	9,56	20,92	24,81 %	11,36
Gulrot *	9,67	17,24	1,86 %	7,57
Knollselleri	19,39	23,19	8,50 %	3,80
Stilkselleri	13,05	15,07	1,13 %	2,02
Hjertesalat	11,67	13,85	3,25 %	2,18
Isbergsalat, stk.	9,81	12,95	2,86 %	3,14
Frukt				
Epler	16,51	21,95	1,09 %	5,44
Plommer	33,78	43,35	0,00 %	9,57

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Prisen for økologisk vare er omregnet fra 750 grams pakke til kg for å sammenligne med konvensjonell vare som er per kg.

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no